

можно най-добре на тях, които сж го основали и които прибѣгватъ къмъ него за удовлетворение известна своя потрѣба, което е по-трудно, а не на интереситѣ на ония, които обикновено не прибѣгватъ къмъ него за удовлетворяване на собствени нужди, но сж внесли капитали, за да получаватъ печалби. Предприятие по лесно се устройва само за печалби, отколкото за удовлетворение на общи нужди, чрезъ прехвърлянето на последнитѣ отъ създателитѣ му, върху самото предприятие. Общото кооперативно предприятие може да преуспѣва само при извоюване на известна общественостъ, която изисква устройството му да бжде такова, щото да бжде пригодно и насочено за правилното задоволяване общитѣ нужди.

Полученитѣ резултати, излишеци, печалби отъ кооперативното предприятие не се разпредѣлятъ така механически, както това става въ частнитѣ акционерни и още по-просто въ едноличнитѣ предприятия. При приключване на смѣткитѣ и главно, при разпредѣлението на излишецитѣ, кооператоритѣ трѣбва да държатъ смѣтка не само за онова, което очакватъ да получатъ, не само за стабилизиране на предприятието, но и за неговото преуспѣване, както и за преуспѣването на общото кооперативно дѣло, отъ което предприятието е само една частъ. Необходимо е по-голѣмо пресмѣтане и още по-голѣма прозорливостъ; едното и другото се постига при по-голѣма на четѣностъ, при по-голѣма просвѣта.

Кооперативното дѣло не е и не може да се изчерпи само съ едно изолирано предприятие и още по-малко съ едно такова, което е закостенѣло и спрѣло своето развитие. Защото нѣма човѣкъ безъ такива материални нужди които не могатъ да се прехвърлятъ върху кооперативно предприятие и защото нѣма по-обширна проблема отъ проблемата за обгръщане на всички материални потрѣбности на човѣка чрезъ кооперативното дѣло. Голѣмо и необятно е кооперативното дѣло. То може да се изгражда само стѣпка по стѣпка, чрезъ привличане на човѣци за създаване на предприятия сладъ предприятие, чрезъ разширяване и подобрене на предприятията му. Тоя последователенъ и системенъ градежъ иска преди всичко умственото повдигане на всички кооператори и на първо мѣсто, на кооперативното ръководство. Съ растене умствения кръгъзоръ на широкитѣ народни маси, расте тѣхното съзнание и може да расте, крепне и се развива кооперативното дѣло. Нуждата отъ знания, отъ просвѣта расте съ развитието на кооперативното дѣло.

Стопанитѣ, особено земледѣлцитѣ и занаятчиитѣ, иматъ само една възможностъ, сигурна и евтина, да попълнятъ своитѣ познания. Това е читалищното дѣло. Читалището е и си остава единствения сигуренъ и най-евтинъ будилникъ на любознателностъ и даване на познания.

Тази истина е добре позната на кооператоритѣ и затова всѣки радетелъ на кооперативното дѣло прибѣгва къмъ създаване и изграждане на читалище, преди да отпочне създаване на кооперация. Обикновено явление е кооператорътъ да прибѣгва къмъ читалището, за да изпълни подготвителната работа за основаване на кооперация. Читалището е било и си остава родилка на първата кооперация въ населеното мѣсто.

Знае се сжщо така много добре, че читалищното дѣло се създава и крепи отъ умствено и нравствено издигнатитѣ, отъ любознателнитѣ и сравнително съ добро материално положение лица. Умствено и нрав-